

Naturviternes innspill til generalistkommuneutvalget

Oslo, april 2022

Naturviterne vil i vårt innspill til generalistkommuneutvalget hovedsakelig gi innspill til kommunenes arbeid med klimatilpasning, ettersom behovet for klimatilpasning er et akutt tema som har fått stadig større oppmerksomhet de siste årene.

Det er viktig å påpeke at styrket kompetanse på klimatilpasning også medfører bedre naturforvaltning, bedre vilkår for friluftsliv og sikring av natur- og artsmangfold. Selv om innspillet hovedsakelig knytter seg til klima spesifikt, kan ikke arbeid med klimatilpasning sees separat fra kommunenes øvrige oppgaver og ansvar innen naturforvaltning eller tekniske tjenester. Økt kompetanse på klimatilpasning vil gi positive ringvirkninger for det helhetlige forvaltnings- og planarbeidet i kommunene.

Vi har i dag en klima- og naturkrise som må sees i sammenheng, og løses i sammenheng. Naturviterne mener at samfunnet må tenke og planlegge helhetlig, ikke minst i kommunene der folk bor og lever. Samfunnet må få styrket kunnskap om natur og naturmangfold, både nasjonalt og lokalt.

Naturviterne er en fagorganisasjon som organiserer medlemmer med en mastergrad innen naturvitenskap eller realfag. Våre 7000 medlemmer jobber i alle sektorer for en bærekraftig samfunnsutvikling. Naturviterne er tilsluttet Akademikerne.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Et klima i rask endring og en aldrende befolkning	3
Hva rapporterer kommunene selv	4
Kommunene lever med en ukjent risiko.....	5
Er generalistkommuneprinsippet i stand til å ivareta ansvaret for klimatilpasning?	6
Bedre på klima – bedre på natur, friluftsliv og jordvern	8
Viktigheten av lokale naturbaserte løsninger	9
Økonomi og kapasitet er de største barrierene	10
Kilder	12

Sammendrag

Det er et stort sprik i hvor langt kommunene har kommet i arbeidet med klimatilpasning. Enkelte kommuner er godt i gang, mens andre knapt har begynt. Sett opp mot generalistkommuneprinsippet lykkes i dag ikke kommunene med å håndtere arbeidet med klimatilpasning. Det er et for stort avvik mellom hva kommunene er pålagt og forventes håndtere, og de tilgjengelige ressursene kommunene har til å løse oppgavene.

Nedenfor følger en oppsummering av de viktigste innspillene fra Naturviterne til utvalget:

- Naturviterne mener det er uheldig at verdien av klimatiltak ofte først synliggjøres etter at en hendelse eller ulykke har inntruffet. Forståelsen for viktighet av forebyggende tiltak må derfor må økes.
- Norske kommuner lever i dag med ukjent klimarisiko og kan bli erstatningspliktige. Naturviterne mener det er viktig at alle kommuner i langt større grad evner å planlegge proaktivt for klimatilpasning i årene fremover.
- Naturviterne understreker viktigheten av at fagkompetansen og kapasiteten til arbeid med natur og klima i kommunene styrkes. Det vil sikre at de faglige rådene fra kommuneadministrasjonen til politikerne blir så presise og tydelige som mulig. Sterke kompetansemiljøer er også viktig for å sikre faglig utvikling, rekruttering og gode arbeidsfellesskap.
- Naturviterne mener at øremerking av midler til kommunale stillinger for en periode bør utredes for å rekruttere og bygge opp de nødvendige fagmiljøene til å håndtere klimaendringene.
- For å kunne bidra til bedre klimatilpasning i kommunene, må både kapasiteten og samordningen mellom de ulike statlige etatene som arbeider med klimatilpasning styrkes. Kommunene må få sterkere støtte og bidrag fra statlige etater inn i det lokale klima- og naturarbeidet.
- Kunnskapen om og bruken av naturbaserte løsninger bør økes.

Et klima i rask endring og en aldrende befolkning

Norske kommuner står foran en dobbel utfordring; de må både håndtere en aldrende befolkning og et klima i rask endring. Dette medfører noen helt nye utfordringer som kommer i tillegg til kommunenes allerede brede oppgaveportefølje.

Hvor store konsekvensene av klimaendringene blir for kommunene i ulike deler av landet er vanskelig å anslå av to grunner. For det første fordi vi ikke vet med sikkerhet i hvilken grad de globale klimagassutslippene vil gå opp eller ned, og dernest fordi vi av den grunn ikke i detalj kan forutsi hvordan global oppvarming kan komme til å endre lokale væreforhold.

Men vi vet uansett nok, og kan med sikkerhet slå fast at norske kommuner må forberede seg på mer ekstremvær med styrtregn, overvann, storflom, tørke og skogbranner. Klimatilpasningsmeldingen slår også fast at myndighetene i arbeidet med klimatilpasning skal følge føre-var-prinsippet og legge til grunn et scenario med høye klimagassutslipp.¹

De siste rapportene fra FNs klimapanel viser at verden trolig ikke vil nå 1,5-gradersmålet, og at det er usikkert om verden en gang vil klare å holde 2,0-gradersmålet for global oppvarming. Fortsetter dagens utslipp går verden mot 3,2 grader innen 2100.²

Mandatet til generalistkommuneutvalget slår fast at «*klimaendringene [utfordrer] kommunene på flere områder, både som planmyndighet og på beredskapsområdet. Kommunesektoren har en avgjørende rolle for at vi som nasjon skal klare å nå bærekraftmålene.*» Derfor er det viktig at utvalget ser særskilt på hvordan kommunene skal ivareta lovpålagte oppgaver knyttet til forebygging og håndtering av klimarisiko.

I hvilken grad norske kommuner er i stand til å håndtere lovpålagte oppgaver knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap, slik som å sikre tilgangen på drikkevann og beskytte bygningsmasse og infrastruktur mot flom og ras i de kommende årene, som følge av klimaendringer, er av stor samfunnsmessig betydning.

Hus og hjem utgjør for de fleste familier den største enkeltinvesteringen. Når kommunene mangler oversikt hvor det er trygt å bo fremover, kan det utfordre grunnlaget for finanseringen av dagens naturskadeforsikringsordning og solidaritetsprinsippet ordningen bygger på.³

Det er utarbeidet flere rapporter og undersøkelser de siste årene, som ser på nettopp kommunenes arbeid med og evne til å håndtere klimatilpasning og klimarisiko. Naturviterne vil i vårt innspill referere hovedsakelig til rapporter knyttet til klimatilpasning i kommunene fra KS og Cicero. Men

---

¹ Meld St. 33 (2012–2013) *Klimatilpasning i Norge*, s. 6. «For å være føre var vil regjeringen at det i arbeidet med klimatilpasning legges til grunn høye alternativer fra de nasjonale klimaframskrivningene når konsekvensene av klimaendringene vurderes». Se også Riksrevisjonen 2022, s. 6.

² Se <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/dette-sier-fns-klimapanel/sjette-hovedrapport/hovedfunn-i-tredje-del-i-sjette-hovedrapport/>

³ Finans Norge påpeker i sin *Klimarapport 2022* at vær- og naturrelaterte skader stadig koster samfunnet mer, og at de siste årene 10 årene har slike skader kostet mer enn 28 milliarder kroner. Se side 28. For en forklaring av naturskadeordningen se s. 4 - 5.

innspillet vil også referere til Riksrevisjonens arbeid, og rapporter fra Telemarkforskning, SSB og SINTEF.

Hva rapporterer kommunene selv

I KS sin undersøkelse om status for arbeidet med klimatilpasning i kommunene kommer det fram at kommunes ledelse i *stor* eller *meget stor grad* oppgir å ha kunnskap om klimaendringer som forventes å få lokale konsekvenser.⁴ Mens flertallet av de folkevalgte kun i *noen* eller *liten grad* antas ha kunnskap.⁵

Godt kommunalt styre er avhengig av motiverte og engasjerte politikere som får riktig og god informasjon. Telemarkforskning har i en rapport påpekt at 65 prosent av små kommuner i Norge opplever at det er utfordrende å rekruttere til politisk arbeid.⁶ Størrelsen på kommuner har altså betydning ikke bare for fagmiljøene i kommunen, men også for det politiske miljøet.

I motsetning til for eksempel helse og utdanning, hvor målet er individets læring eller pleie, kan ikke forvaltnings- og klimatiltak sier være direkte knyttet til enkeltindividers eller gruppers umiddelbare ønsker og behov.

Ofte er det verne- eller miljøinteresser som har fremmet verdien av intakt natur og behovet for klimaarbeid. Forslag på konkrete klimatiltak kommer gjerne også fra kompetansemiljøer, for eksempel gjennom fagrapporter, ved kartleggingsarbeid, o.l., eller i kjølvannet av medieoppslag om kostnader etter stormer og ekstremvær.

Det er grunn til å tro at klimaendringene i seg selv vil kunne endre den allmenne oppfatningen av hvor viktig klimatilpasning er, i årene fremover. Men det er allikevel en risiko for at klimatiltak er og blir en salderingspost som stadig forskyves til fremtidige budsjetter. Spesielt hvis kommuneøkonomien er trang. Da risikerer samfunnet at kommunene ikke evner å gjennomføre god langtidsplanlegging.

Det er de folkevalgte som vedtar budsjett og som bestemmer prioriteringen av midler som ikke er bundet opp til drift og lovpålagte oppgaver. Kommunepolitikere og -administrasjon prioriterer mellom en rekke gode formål, med ulike grader av offentlig press og oppmerksomhet for å prioritere klimatiltak.

Det er en utfordring at det kan være vanskelig å synliggjøre verdien av klimatiltak *før etter at en hendelse eller ulykke har inntruffet hvor noen er rammet, eller noe er ødelagt.*

---

⁴ Vestlandsforskning 2021, s. 22. Blant administrativ ledelse oppgir 13 % å ha «meget stor grad» av kunnskap, 47 % i «stor grad» og 34 % i «noen grad».

⁵ Vestlandsforskning 2021, s. 22. Blant folkevalgte oppgir de som har svart at kun 28 % av de folkevalgte har kunnskap i «meget stor grad», mens 55 % antas å ha kunnskap i «noen grad». Merk at undersøkelsen er besvar av kommunedirektør (43 %), fagperson (27 %) og medarbeider stab eller annet (30 %).

⁶ Telemarkforskning 2019, s. 103.

Cicero Senter for klimaforskning finner at de kommuner som har opplevd ekstremvær har kommet lengre i sitt klimatilpasningsarbeid. Cicero oppgir også at 9 av 10 kommuner arbeider med klimatilpasning i dag, men at det *kun er fattet politiske vedtak i drøyt halvparten av kommunestyrene*.⁷ Videre viser Cicero sin undersøkelse at:

- Kun 1 av 10 kommuner har egne ansatte for arbeid med klimatilpasning.
- Kun 1 av 4 har satt av egne budsjettmidler.⁸

Både KS og Telemarkforskning peker på viktigheten av at klimaarbeid inkluderes i årsbudsjetter og økonomiplan, samtidig som klimaplaner må innarbeides i plankart og reguleringsbestemmelser. Det er reguleringer og plankart som er rettsgyldige.⁹

Naturviterne mener det er uheldig at verdien av klimatiltak ofte først synliggjøres etter at en hendelse eller ulykke har inntruffet. Forståelsen for viktighet av forebyggende tiltak må derfor økes.

Det er viktig at de faglige rådene fra kommuneadministrasjonen til politikerne blir så presise og tydelig som mulig. For å få til dette må fagkompetansen og kapasiteten til arbeid med natur og klima i kommunene styrkes.

Kommunene lever med en ukjent risiko

Dersom etterslepet i arbeid med klimatilpasning overgår hva kommunene vil kunne klare å ta igjen over vanlig driftsbudsjetter, risikerer kommunene å pådra seg et kostnadsetterslep som må dekkes på annet vis.

Riksrevisjonens undersøkelse (2022) viser blant annet at det allerede «i dag er om lag 191 000 bygninger innenfor kartlagte fareområder for flom, skred, kvikkleireskred og stormflo».¹⁰

Riksrevisjonen har også påpekt at veldig få kommuner vet hvilke hus som kan bli rammet av klimaendringer lenger enn 12 år fram i tid. Kommunene er altså allerede bakpå i arbeidet med kartlegging og utredning av konsekvenser, som i mange tilfeller forutsettes for å kunne begynne å planlegge og gjennomføre prioritering av tiltak.

Sett opp mot de store kostnadene kommunene kan påføres som følge av klimaendringer, er det et spørsmål om mange norske kommuner lever med en betydelig risiko. Kommunene kan bli erstatningsansvarlig etter alminnelige erstatningsregler, om den ikke følger sin plikt til å ivareta samfunnssikkerhet.¹¹

---

⁷ CICERO 2019, s. 7

⁸ CICERO 2019, s. 7

⁹ Telemarkforskning 2019, s. 103, Vestlandforskning 2021, s. 32.

Se også: <https://www.sintef.no/siste-nytt/2022/ikke-nok-klimatilpasning-i-kommunenes-arealplaner/>

¹⁰ Riksrevisjonen 2022, s. 10

¹¹ CICERO 2019, s. 11

Norske kommuner lever i dag med ukjent klimarisiko og kan bli erstatningspliktige. Naturviterne mener det er viktig at alle kommuner i langt større grad evner å planlegge proaktivt med klimatilpasning i årene fremover.

Er generalistkommuneprinsippet i stand til å ivareta ansvaret for klimatilpasning?

Spørsmålet om hvor langt kommunene er kommet i arbeidet med klimatilpasning i dag, må skilles fra spørsmålet om hvorvidt dagens generalistkommuneprinsipp er egnet for å ivareta kommunenes ansvar for klimatilpasning. Det er likevel mulig, ved å undersøke hvordan kommunene i dag skjøtter sitt ansvar for klimatilpasning, å si noe om hva som mangler for at kommunene skal kunne håndtere oppgaven på en god måte.

Ved å se på dagens arbeid med klimatilpasning, finner Cicero at store kommuner har kommet lengre enn små kommuner.¹² Videre at kommuner med mye dyrket mark, skog, og elver i større grad har kommet lengst i sitt klimaarbeid.¹³ Særlig stor er forskjellen mellom hvor langt kommunen har kommet i arbeidet med *avdekning av risiko og sårbarhet*, hvor de største kommunene har kommet vesentlig lengre enn de små. Cicero finner at kyst- og innlandskommuner har kommet like langt i sitt klimatilpasningsarbeid.

Oppsummert finner Cicero tydelig et stort sprik i hvor langt kommuner har kommet med klimatilpasning. Enkelt kommuner er godt i gang, mens andre knapt har begynt.¹⁴ Kommunene sett under ett klarer altså ikke gjennomføre et tilstrekkelig arbeid med klimatilpasning, slik det er i dag.

Det er viktig å påpeke at kommunene ikke alene kan bære ansvaret for manglende evne til klimatilpasning. Riksrevisjonens gjennomgang av myndighetenes arbeid med å tilpasse infrastruktur og bebyggelse til et klima i endring, påpeker at myndighetene mangler nødvendig oversikt over hvor langt Norge har kommet i arbeidet med klimatilpasning, og ikke minst at *samordningen mellom nasjonale myndigheter er for svak*.¹⁵

Arbeidet med klimatilpasning er ikke et kommunalt ansvar alene, og Riksrevisjonen påpeker at samarbeidet mellom de ulike etatene og faginstansene i staten må bli bedre. KS finner blant annet at kommunene etterlyser statlige retningslinjer for klimatilpasningsarbeid.¹⁶

---

¹² CICERO 2019, s. 9

¹³ CICERO 2019, s. 10

¹⁴ CICERO 2019, s.10

¹⁵ Riksrevisjonen 2022, s. 9

¹⁶ Vestlandsforskning 2021, s. 8.

I arbeidet med kommunal klimatilpasning er det flere momenter som er viktige for å lykkes:

- Kartlegging av risiko og sårbarheter.
- Kartlegging av kompetansebehov og rekruttering av kompetanse.
- Utarbeidelse av strategier og planer.
- Integrasjon av planer i økonomiarbeid, reguleringsplaner, mm.
- Gjennomføring av tiltak.

Telemarksforskning finner i sin utredning om små kommuner (2019) at det i flere kommuner mangler kompetanse innen miljøvern og klima, samfunnsplanlegging og arealplanlegging.¹⁷ Dette stemmer i stor grad med funnene til Cicero, om at store kommuner har kommet lengre enn små kommuner i klimatilpasningsarbeid.

Det er likevel ikke slik at *kun* størrelsen på kommunen i seg selv er avgjørende i arbeidet med klimatilpasning. SINTEF Community (2021) har undersøkt klimatilpasning i arealplanlegging i Trondheim opp mot Oslo. Trondheim er den tredje mest folkerike kommunen i Norge. SINTEF finner at det i Trondheim «uavhengig av plannivå» er «få konkrete bestemmelser som sikrer spesifikke tiltak for å redusere klimarisiko», utover beskrivelser av overvannshåndtering, regnbed og grønne tak. Mens det i Oslo kommune i større grad synes å være inkludert «spesifikke tiltak» i planbestemmelser.¹⁸

I KS sin undersøkelse vises det at arbeid med klimatilpasning kommer til uttrykk på ulikt vis, for eksempel gjennom klima- og energiplaner, egne strategier, i planarbeid eller tverrfaglig samarbeid.¹⁹

Naturviterne vil derfor påpeke viktigheten av sterke kompetansemiljøer for å sikre god faglig integrering i øvrige planer. KS sin undersøkelse peker blant annet på at klimaarbeidet i større grad må integreres i sentrale styringsdokumenter som økonomiplan og budsjett.²⁰

Spørsmål om størrelsen på kompetansemiljøer knytter seg også til omfanget av oppgaver som skal ivaretas for å lykkes i arbeidet med klimatilpasning. Klimatilpasning berøres av et flertall lover og reguleringer, slik som sivilbeskyttelsesloven, plan- og bygningsloven, skogbruksloven, klimaloven, naturskadeloven, vegloven, jernbaneloven, havne- og farvannsloven, ved siden av stortingsmeldinger og klimaforskningen selv.²¹

Et viktig spørsmål for generalistkommuneutvalget må være i hvilken grad små kommuner vil kunne evne å rekruttere og holde på nødvendig kompetanse i arbeidet med klimatilpasning, og i hvilken grad manglende kompetanse enten kan kjøpes inn privat eller erstattes gjennom for eksempel interkommunalt samarbeid.

---

¹⁷ Telemarksforskning 2019, s. 101-102. På spørsmål om stillingsområder hvor kommuner ikke har tilstrekkelig kompetanse, oppgis følgende: fagstillinger innen miljøvern og klima (38 %), samfunnsplanlegging (28 %), arealplanlegging (20 %).

¹⁸ SINTEF 2021, s. 27.

¹⁹ Vestlandsforskning 2021, s. 25.

²⁰ Vestlandsforskning 2021, s. 7.

²¹ Se Riksversjonen 2021, s. 8., hvor hvilket utvalg lover og stortingsmeldinger Riksrevisjonen har vurdert som aktuelle.

Sterke faglige miljøer er viktig for sikre gode arbeidsfellesskap. Det er kjensgjerning at personer med høyere utdanning tiltrekkes av fagmiljøer med mulighet for faglig og personlig utvikling. Dette kan være spesielt utfordrende for små kommuner og distriktskommuner med lang reisevei mellom hjem, arbeidsplass og andre fagmiljøer.

Kommunene må søke å tilrettelegge for hele stillinger og kollegialt fellesskap, skal de kunne drive god arealplanlegging og samfunnsplanlegging for klima og natur.

Mye tyder på at i den grad kommunene selv ikke evner å ha tilstrekkelig store miljøer, må det etableres sterkere fagmiljøer enten i staten, eller ved kommunalt samarbeid, som sikrer kommunalt ansatte del av et større faglig fellesskap og støttefunksjoner.

Naturviterne understreker viktigheten av at kommunene har store nok kompetansemiljøer på klimatilpasning. Sterke kompetansemiljøer er viktig for å sikre faglig utvikling, rekruttering og gode arbeidsfellesskap.

Kommunene må få sterkere støtte og bidrag fra statlige etater inn i det lokale klima- og naturarbeidet.

Bedre på klima – bedre på natur, friluftsliv og jordvern

Et mål om økt kompetanse på klimatilpasning vil gi en positiv effekt med økt kompetanse på natur- og miljøarbeid generelt. Mer helhetlig planarbeid er viktig for natur- og friluftsliv, folkehelse, samfunnsikkerhet og beredskap. Kommunene har også en viktig oppgave knyttet til bevaringen av biologisk mangfold.

Naturviterne savner en mer offensiv *myndighetsutøvelse* fra kommunene innenfor rammen av plan- og bygningsloven. Kommunene bør i sitt klimaarbeid i større grad for eksempel *pålegge utbygger å imøtekomme natur- og klimakrav* i bruken og utnyttelsen av areal, eller prioritere strengere hvilke områder som skal brukes til hva, med mål om å sikre klimatilpasning.

Klimatilpasning trenger ikke begrenses til klimakrav kun i selve byggeprosessen og bygningsmassen, men bør starte allerede ved kartlegging av kommunens natur- og areal typer og hvordan kommunens helhetlige arealplaner må ta høyde for et klima i endring.²²

SSB har i en undersøkelse av planlagt utbygd areal funnet at omtrent 61 prosent av den totale nedbygningen de siste årene har bidratt med en *negativ klimaeffekt*:

For tidsrommet 2008 - 2019 viser beregningene at det totalt ble bygget ned om lag 540 km² i hele landet. Om lag 40 prosent av dette gjaldt boligbygging. Klimaeffekten vil være størst ved nedbygging av myr, noe mindre for skog, og betydelig mindre for jordbruksarealer. I skog avhenger klimaeffekten også av alder, treslag og bonitet. Av det totale nedbygde arealet, var om lag 42 prosent skog, 17 prosent

---

²² SINTEF 2021, s. 6.

jordbruksarealer og 2 prosent myr. Det betyr at om lag 61 prosent av den totale nedbyggingen kan ha bidratt til negativ klimaeffekt.²³

SSB peker på at den negative klimaeffekten ved nedbygning av myr er spesielt stor, sammen med jordbruksarealer og skog.²⁴ Eksistensen av kunnskap om verdien av myra som karbonlager, medfører ikke nødvendigvis noen politisk vedtak om å prioritere bevaring av myrer og våtmarksområder. SSBs beregninger viser at det er planlagt videre nedbygning av myr, skog og jordbruksarealer i årene fremover.²⁵

SSB finner en forskjell mellom sentrale kommuner som er bedre til å unytte arealer gjennom fortetting og transformasjon, til kommuner med mye plass, som i større grad bygger ut i områder hvor det gir negativ klimaeffekt.²⁶

Dette understreker viktigheten av at arbeid med klimatilpasning ikke må sees separat fra nasjonale mål for naturmangfold og klima, eller jordvern, og at kommunenes oppgaver og ansvar innen naturforvaltning må vurderes i et helhetlig perspektiv.

Naturviterne mener at en styrket kompetanse på klimatilpasning også vil kunne medføre bedre naturforvaltning og sikring av natur- og artsmangfold, noe som også bidrar til natur- og friluftsglede.

Viktigheten av lokale naturbaserte løsninger

Myndighetene har satt seg et mål om at 15 prosent av ødelagte naturområder skal restaureres innen 2030. Det har de siste årene blitt gjennomført flere viktige *naturrestaureringsprosjekter*. Naturrestaurering er aktive tiltak som tar sikte på å forbedre tilstanden i økosystemer som er forstyrret eller ødelagt, med den hensikt å forbedre naturen sin evne til å produsere økosystemtjenester.

Naturrestaurering vil være viktig i møtet med klimaendringene fordi det kan bidra til økt opptak av karbon. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har blant annet funnet at restaureringene av Hjerkinnskytefelt, som del av utvidelsen av vern for Dovre, har gitt et stort positivt karbonopptak.²⁷

Intakt natur bidrar til å beskytte mot ekstremvær, ved å motvirke erosjon og «bremse» vannet ved styrtregn. Områder med vegetasjon holder på større vannmengden enn tørr grunn, som kun samler vann. Noen naturtyper, slik som myra, er i seg selv både et viktig karbonlager som tar opp klimagasser og demper flom.

---

²³ SSB 2020, s. 4

²⁴ SSB 2020, s. 33

²⁵ SSB 2020, s. 32

²⁶ SSB 2020, s. 37

²⁷ Se <https://forskning.no/krig-og-fred-naturressursforvaltning-naturvern/ingen-skal-kunne-se-at-det-har-vaert-et-skytefelt-der/1742632>

Naturrestaurering kan også skje i urbane og bynære strøk, og skiller seg fra tiltak og bestemmelser som gjelder selve bygningsmassen og planer for å håndtere for eksempel overvann og flomveger i bybilde. Grønn byplanlegging som skaper trivelige byrom og gjenoppretter naturlige vannveier og grønne lunger er også en viktig del av klima- og naturmangfoldarbeidet i bykommuner.

Det er ikke gitt at det er kommunene selv som skal gjennomføre for eksempel restaureringsprosjekter, men kommunene må aktivt involveres i arbeidet for å finne og gjennomføre prosjekter. Dette må skje i arbeid med kommunale arealplaner, ved politisk behandling av nærings- og eiendomsutviklingsprosjekter og som del av arbeidet med natur, miljø og friluftsliv.

Skal kommunene kunne håndtere de store utfordringene de står ovenfor med klimaendringene, må kunnskapen om og bruken av naturbaserte løsninger økes.

Økonomi og kapasitet er de største barrierene

I KS sin undersøkelse oppgir kommunene at de største barrierene for klimaarbeid er knyttet til bemanning og økonomi.²⁸ Det er her viktig å presisere at KS sin undersøkelse viser at tilgangen på *tid og kapasitet* for den kompetanse kommunene allerede har også rapporteres å være en barriere.²⁹

Det er mye som tyder på at det er et særskilt behov for å øke kapasiteten både i kommunene og i det statlige apparatet skal kommunene kunne håndtere arbeidet med klimatilpasning.

Kommunene kan for eksempel ikke omdisponere planressurser og slutte å behandle byggesøknader for kun å jobbe med klimatilpasning i en lengre periode.

Det er også urealistisk å forvente at kommunene kan etablere og holde på spisskompetanse på alle spesialiserte felt. KS har i etterkant av Gjerdrum-rapporten blant annet pekt på behovet for kompetanseheving gjennom statsforvalteren og NVE knyttet til kvikkleire.³⁰ KS etterlyser også nye metoder og bedre verktøy for overvåkning og kartlegging.

Skal kommunene evne å møte sine forpliktelser må fagmiljøene innenfor klima, miljø, natur og planarbeid forsterkes. Slik gjennomgangen fra KS og Cicero som det er referert til viser, er kommunene i dag ikke godt nok skodd til å håndtere sitt ansvar for klimatilpasning. Det er et for stort avvik mellom hva kommunene er pålagt og forventes håndtere, og de tilgjengelige ressursene kommunene har til å løse oppgavene.

---

²⁸ Vestlandsforskning 2021, s. 32

²⁹ Vestlandsforskning 2021, s. 38

³⁰ Se <https://www.ks.no/pressemeldinger/gjerdrum-rapporten-gir-viktig-dokumentasjon/>

For å kunne bidra til bedre klimatilpasning i kommunene, må både kapasiteten hos og samordningen mellom de ulike statlige etatene som arbeider med klimatilpasning styrkes.

Naturviterne mener at øremerking av midler til kommunale stillinger for en periode bør utredes for å rekruttere og bygge opp de nødvendige fagmiljøene til å håndtere klimaendringene.

Kilder

[Vestlandsforskning – rapport nr. 10/2021, Spørreundersøkelse til norske kommuner om status for 2021 i arbeidet med klimatilpasning](#)

[CICERO Senter for klimaforskning, report 2019:09, Hvor godt er norske kommuner rustet til å håndtere følgene av klimaendringer?](#)

[Telemarksforskning, 2019, TF-rapport nr. 473, Utredning om små kommuner.](#)

[SINTEF Community, Klima 2050, rapport nr. 29 – 2021, klimatilpasning i arealplanlegging, eksempler fra Trondheim.](#)

[Riksrevisjonen, 2022, undersøkelse av myndighetenes arbeid med å tilpasse infrastruktur og bebyggelse til et klima i endring, dokument 3:6 \(2021–2022\).](#)

[Statistisk sentralbyrå, 2020, Planlagt utbygd areal 2019 til 2030, En kartbasert metode for estimering av framtidige arealendringer med negativ klimaeffekt](#)

[Meld St. 33 \(2012–2013\) Klimatilpasning i Norge](#)

[Finans Norge, Klimarapport 2022.](#)